

มานุษยวิทยาของสังคมสูงวัย Anthropology of Aging Society

การเพิ่มประชากรสูงวัยในโลก

ในปี ค.ศ. 2012 กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ (United Nations Population Fund) ชี้ว่าสังคมโลกปัจจุบัน จำนวนประชากรผู้สูงอายุมีเพิ่มขึ้นในทุกภูมิภาค ไม่ว่าจะเป็นประเทศร่ำรวยหรือยากจนต่างมีแนวโน้มที่จะมีผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นตลอดเวลา โดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนาส่วนใหญ่ อัตราการเพิ่มประชากรสูงอายุจะมีสูงมาก จาก 15 ประเทศที่มีประชากรสูงอายุเกิน 10 ล้านคน พบว่ามีประเทศกำลังพัฒนาถึง 7 ประเทศ ประเทศที่มีประชากรอายุเฉลี่ย 80 ปี มีมากถึง 33 ประเทศ ปัจจุบันประเทศญี่ปุ่นคือประเทศที่มีผู้สูงอายุมากกว่า 30 เปอร์เซ็นต์ของประชากรทั้งหมด คาดว่าภายในปี ค.ศ. 2050 จะมีประเทศที่มีประชากรสูงอายุเกิน 30 เปอร์เซ็นต์ประมาณ 64 ประเทศ เหตุผลสำคัญที่ทำให้โลกมีประชากรสูงอายุเพิ่มขึ้นเนื่องจากมีเด็กเกิดใหม่ลดน้อยลง ผู้สูงอายุมีสุขภาพที่แข็งแรงและเข้าถึงการรักษาพยาบาลได้ง่าย จากข้อมูลอายุเฉลี่ยของประชากรโลกในช่วงปี ค.ศ. 2010 - 2015 พบว่าอายุเฉลี่ยของประชากรในประเทศพัฒนาแล้ว คือ 78 ปี และในประเทศกำลังพัฒนามีอายุเฉลี่ย 68 ปี คาดว่าในปี ค.ศ. 2050 ประชากรในประเทศพัฒนาจะมีอายุเฉลี่ยถึง 83 ปี และประเทศกำลังพัฒนามีอายุเฉลี่ย 74 ปี รวมทั้ง คาดว่าในปี ค.ศ. 2050 ประชากรประมาณ 6 เปอร์เซ็นต์ในทวีปแอฟริกาจะมีอายุเฉลี่ยมากกว่า 60 ปี ในกลุ่มประชากรสูงอายุ พบว่าผู้หญิงคือกลุ่มที่มีอายุยืนมากกว่าผู้ชาย

สังคมของคนสูงวัย

Freedman et al (2002) ระบุว่าสังคมปัจจุบันที่มีความก้าวหน้าทางการแพทย์ส่งผลให้ผู้สูงอายุลดอาการเจ็บป่วยและมีสุขภาพที่เสื่อมลงช้ากว่าในอดีต เมื่อเปรียบเทียบกับคนสูงอายุที่ยังคงทำงานและใช้ชีวิตทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้อิสระกับกลุ่มคนสูงอายุที่อาศัยอยู่ในบ้านพักคนชรา พบว่าคนสูงอายุที่ทำงานและพึ่งตัวเองจะมีสุขภาพที่แข็งแรงมากกว่า ในการศึกษาของ Rantz et al (2005) พบว่าคนสูงอายุต้องการอยู่อาศัยในบ้านที่มีลูกหลานและเพื่อนบ้าน (aging-in-place) เนื่องจากบ้านคือพื้นที่ที่ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุรู้สึกมั่นใจและมีอิสระที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ผู้สูงอายุคิดว่าการได้ทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองคือวิธีการที่จะทำให้มีชีวิตอยู่อย่างมีค่า โดยไม่ต้องพึ่งความช่วยเหลือจากใคร รวมทั้งไม่ต้องการใช้ชีวิตโดดเดี่ยวในสถานสงเคราะห์ สำหรับผู้สูงอายุบางคนที่ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ สุขภาพไม่แข็งแรง ลูกหลานไม่มีเวลาอยู่ดูแล ถูกทิ้งให้อยู่บ้านตามลำพัง ผู้สูงอายุอาจถูกส่งตัวไปอยู่ในสถานสงเคราะห์ที่มีเจ้าหน้าที่คอยดูแล

Gitlin (2003) และ Davey et al (2004) อธิบายว่า “บ้าน” คือสถานที่ที่ผู้สูงอายุมีความผูกพัน เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่สามารถแสดงอัตลักษณ์ เก็บความทรงจำ สร้างความสัมพันธ์

กับคนในครอบครัว เป็นพื้นที่สำหรับการสร้างความหมายให้กับชีวิต ส่งเสริมการมีตัวตนทางสังคม Cutchin (2003) และ Dyck et al (2005) อธิบายว่าบ้านคือพื้นที่ปลอดภัย พื้นที่ลดความเสี่ยง และส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถมีปฏิสัมพันธ์กับญาติพี่น้อง ทำกิจกรรมที่คุ้นเคยอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เติบโตมา ส่งเสริมการมีอำนาจในตัวเอง บ้านจึงช่วยทำให้ผู้สูงอายุมีชีวิตที่มีคุณภาพตราบที่ยังคงได้รับการดูแลเอาใจใส่จากลูกหลาน ในขณะที่ Gilleard et al (2007) ตั้งข้อสังเกตว่าบ้านของผู้สูงอายุยังสัมพันธ์กับชุมชนที่เป็นแหล่งอาศัย ชุมชนที่ประกอบด้วยคนกลุ่มต่าง ๆ กลุ่มอาชีพ ศาสนสถาน เพื่อนบ้านและกิจกรรมทางสังคม ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่กับชุมชน พวกเขาจะรู้สึกว่าการที่เติบโตมาคือสิ่งที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ ยิ่งคนมีอายุมากขึ้นเท่าใด พวกเขาจะรู้สึกผูกพันกับชุมชนมากเท่านั้น การมีเพื่อนบ้านอยู่ในชุมชนจะช่วยทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกว่าตนเองยังมีสังคม การอยู่ในชุมชนยังบ่งบอกถึงสถานะที่มีที่พึ่ง ผู้สูงอายุสามารถใช้ชีวิตด้วยความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยและมีอิสระที่จะคิดและทำสิ่งต่าง ๆ

Cutchin (2004) อธิบายว่ามุมมองของผู้สูงอายุ การมีอายุมากขึ้นในบ้านเกิดและชุมชนของตัวเอง หมายถึงความสามารถที่จะจัดการและควบคุมชีวิตของตัวเองได้ตามที่ต้องการ และยังทำให้รักษาตัวตนที่เคยเป็นให้ดำเนินต่อไปอย่างภาคภูมิใจ ในทางกลับกัน หากผู้สูงอายุต้องย้ายออกจากบ้านของตัวเองเพื่อไปอยู่ในสถานที่ใหม่ที่ไม่คุ้นชิน พวกเขาจะรู้สึกว่ากำลังสูญเสียสายสัมพันธ์ทางสังคมที่เคยมีในบ้านเกิด เช่น การเข้าไปอยู่บ้านพักคนชราหรือสถานดูแลผู้สูงอายุ ซึ่งสถานที่เหล่านั้นจะเต็มไปด้วยความโดดเดี่ยว ปราศจากเพื่อนบ้านและญาติพี่น้อง ที่สำคัญคือ การอยู่ในบ้านพักคนชราเท่ากับเป็นการเสียอิสรภาพของชีวิต นำไปสู่อารมณ์เศร้าหมองและว้าวุ่น (Clarity, 2007) สำหรับหน่วยงานรัฐมองว่าการสร้างบ้านพักคนชราใช้งบประมาณมหาศาล จึงเสนอให้ผู้สูงอายุยังคงพักอาศัยอยู่ที่บ้านและให้คนในครอบครัวเป็นผู้ดูแล เพื่อที่รัฐจะได้ไม่ต้องเสียงบประมาณจำนวนมากสร้างบ้านพักคนชราและจ้างเจ้าหน้าที่จำนวนมาก (Chappell et al., 2004) จากความคิดนี้ทำให้เกิดการส่งเสริมชุมชนให้เข้ามามีบทบาทเป็นผู้ดูแลคนสูงอายุ

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ชุมชนจะช่วยดูแลผู้สูงอายุ แต่ไม่ใช่ชุมชนทุกแห่งจะมีศักยภาพในการดูแลผู้สูงอายุเสมอไป ในประเด็นนี้ Phillipson (2007) ได้แย้งว่าในกรณีที่ชุมชนขาดความกลมเกลียว ต่างคนต่างอยู่ มีปัญหาทางเศรษฐกิจ คนมีภาระที่ต้องต่อสู้แข่งขันเพื่อเอาตัวรอด ผู้สูงอายุก็จะไม่ได้รับการเอาใจใส่ ชุมชนก็อาจกลายเป็นพื้นที่อันตรายและทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกถูกทอดทิ้ง Golant (2011) กล่าวว่า การทำความเข้าใจความสัมพันธ์ของผู้สูงอายุกับพื้นที่อยู่อาศัยจำเป็นต้องมองเห็นวิธีการที่ผู้สูงอายุสร้างความสัมพันธ์กับคนรอบข้างและสภาพแวดล้อมที่เขาสามารถใช้ชีวิตอยู่ได้ ชุมชนจะต้องตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุ หากชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจและอำนาจ สิ่งที่เกิดขึ้นจะมีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุด้วย Burns et al (2012) อธิบายว่าชุมชนมีเคยหยุดนิ่งอยู่กับที่ แต่เปลี่ยนแปลงไปตามเงื่อนไขและเหตุการณ์ของยุคสมัย คนกลุ่มใหม่เข้ามาแทนคนกลุ่มเดิม ดังนั้น ผู้สูงอายุที่ยังคง

อยู่ในชุมชนจะเผชิญหน้ากับคนกลุ่มใหม่ที่ไมคุ้นเคย ซึ่งทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกแปลกแยกและห่างเหินจากคนเหล่านั้น

ครอบครัวกับการดูแลผู้สูงอายุ

ปัจจุบัน โครงสร้างครอบครัวเปลี่ยนไปจากเดิม ญาติพี่น้องและลูกหลานของผู้สูงอายุมีหน้าที่การทำงานและภาระต่าง ๆ ที่ต้องออกไปอยู่ที่อื่น ทำให้ไม่สามารถดูแลผู้สูงอายุได้ สมาชิกในครอบครัวจึงพยายามแสวงหาช่องทางอื่นในการดูแลผู้สูงอายุที่เป็นพ่อแม่และปู่ย่าตายาย เช่นจ้างพี่เลี้ยงเข้ามาดูแล ใช้อุปกรณ์และเทคโนโลยีเพื่อเฝ้าดูพฤติกรรมของผู้สูงอายุ จ้างบริษัทที่รับดูแลผู้สูงอายุเข้ามาจัดการ เป็นต้น (Doty, 2010) การศึกษาผู้สูงอายุในสังคมอเมริกันของ Noelker and Bass (1989) อธิบายว่าผู้สูงอายุที่มีร่างกายทรุดโทรมและมีโรคเรื้อรังจะถูกส่งไปดูแลในสถานพักฟื้นและบ้านพักคนชราที่มีเจ้าหน้าที่ดูแลอย่างเป็นระบบ ในครอบครัวที่ลูกหลานต้องย้ายออกไปอยู่ที่อื่น ผู้สูงอายุจึงอาศัยตามลำพัง ทำให้หลายชุมชนกลายเป็นที่อยู่ของผู้สูงอายุจำนวนมาก ปรากฏการณ์นี้มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น (Black, 2008) บริษัทเอกชนที่ให้บริการส่งเจ้าหน้าที่ไปดูแลผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ตามลำพังจึงมีจำนวนมากขึ้น รูปแบบการให้บริการยังมีลักษณะที่ต่างกัน เช่น การบริการอาหารเพื่อสุขภาพ การสร้างกิจกรรมสันทนาการ การดูแลรักษาโรคให้กับผู้สูงอายุ การให้คำปรึกษาทางการแพทย์ผ่านระบบออนไลน์ การติดกล้องวงจรปิดในบ้านของผู้สูงอายุเพื่อติดตามการใช้ชีวิต เป็นต้น (Mahoney, 2011)

การมีชีวิตและการสร้างตัวตนของผู้สูงอายุ

นักมานุษยวิทยาตระหนักว่าผู้สูงอายุเป็นกลุ่มคนที่มีความหวังและมีความปรารถนาที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ทำให้ปัจจุบัน มีการศึกษาเรื่องราวเชิงบวกที่ปรากฏอยู่ในผู้สูงอายุ และเพื่อมิให้เป็นการตอกย้ำสภาวะชราขบหรือสภาพร่างกายที่ร่วงโรย นักมานุษยวิทยาจึงสนใจเรื่องการใส่ใจดูแล ความหวังใฝ่ และความหวังที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุ (Danelly, 2016, 2017; Robbins, 2013; Suzuki, 2013) แนวทางศึกษาดังกล่าวได้ท้าทายความรู้กระแสหลักเกี่ยวกับผู้สูงอายุที่มักจะเน้นเรื่องปัญหาสุขภาพ การจัดระบบสวัสดิการ การสงเคราะห์ และการช่วยเหลือดูแล ซึ่งเกี่ยวข้องกับนโยบายด้านเศรษฐกิจหลักเป็นสำคัญ การศึกษากระแสหลักที่ผ่านมาจึงทำให้ผู้สูงอายุเป็นเสมือนภาระทางสังคมและเศรษฐกิจที่หน่วยงานต่าง ๆ ต้องการสร้างมาตรฐานเพื่อควบคุมดูแลชีวิตของผู้สูงอายุให้เป็นไปตามมาตรฐานความรู้ทางการแพทย์ภายใต้วาทกรรมความชราภาพและการสูงวัยที่ประสบความสำเร็จ (successful aging) (Lamb, 2014; Martin et al., 2014)

การขยายความเข้าใจเกี่ยวกับการมีอายุจึงเป็นสิ่งสำคัญ โดยนักมานุษยวิทยาได้ชี้ว่าผู้ที่มีอายุมากขึ้นคือผู้ที่กำลังเข้าสู่กระบวนการเปลี่ยนแปลงตัวตนภายใต้เงื่อนไขทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองที่แตกต่างกันในแต่ละวัฒนธรรม ผู้สูงอายุจึงไม่มีมาตรฐานชีวิตแบบเดียวที่การแพทย์ได้หยิบยื่นให้ (Danelly, 2017) การศึกษาชีวิตของผู้สูงอายุควรมองดูที่บริบทและ

ปฏิสัมพันธ์ที่มีต่อคนกลุ่มต่าง ๆ รวมทั้งวิธีคิดและความเชื่อที่ผู้สูงอายุนำมาปฏิบัติภายใต้เงื่อนไขที่เปลี่ยนแปลงไป (Vincent, Phillipson and Downs, 2006) การสร้างสำนึกและตัวตนของผู้สูงอายุยังสัมพันธ์กับความทรงจำ สถานที่ แบบแผนการใช้ชีวิต ระเบียบกฎเกณฑ์ สังคม จารีตประเพณี ความสัมพันธ์กับคนรอบข้าง กิจกรรมที่ทำในแต่ละวัน การดูแลเนื้อตัวร่างกาย สิ่งเหล่านี้เกี่ยวโยงกันตลอดเวลา (Leibing, 2014) ตัวตนของผู้สูงอายุจึงประกอบสร้างขึ้นบนความรู้และอำนาจที่ซับซ้อน ซึ่งมีใช้ร่างกายทางชีววิทยาที่มักถูกอธิบายจากความรู้ทางการแพทย์เพียงอย่างเดียว นักมานุษยวิทยาพยายามชี้ว่าสำนึกของการมีอายุมิได้เกิดขึ้นจากเงื่อนไขทางร่างกาย หากแต่ยังเกิดจากปฏิบัติการทางสังคมและวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุด้วย (Lynch & Danelly, 2013)

การศึกษาความชราภาพไม่ควรมองเงื่อนไขทางชีววิทยาเป็นสำคัญ แต่ควรทำความเข้าใจว่าภายใต้สถานะที่ร่างกายกำลังเปลี่ยนแปลงไปนั้น ผู้สูงอายุใช้ชีวิตอย่างไรภายใต้กฎระเบียบทางสังคมและเศรษฐกิจ การศึกษาวิธีปฏิบัติทางสังคมของผู้สูงอายุจะช่วยทำให้ตัวตนของผู้สูงอายุมีความซับซ้อน มิใช่เป็นตัวตนที่ถูกตัดลิดจากความเสื่อมของร่างกาย แต่เป็นตัวตนที่มีพลวัตผ่านการกระทำของผู้สูงอายุ (aging subjectivity) (Twigg & Martin, 2014) ซึ่งสัมพันธ์กับประสบการณ์ทางสังคม กิจกรรมทางเศรษฐกิจ ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ บทบาทและสถานะทางเพศ และคุณค่าทางศีลธรรม ปฏิสัมพันธ์ต่างๆเหล่านี้ผู้สูงอายุเป็นทั้งผู้ที่ถูกเลือกและถูกเลือกในผลประโยชน์และเป้าหมายต่างๆ ทั้งหมดนี้คือกระบวนการสร้างตัวตนของผู้สูงอายุ ซึ่งถือเป็นพื้นที่เชิงการเมืองแบบหนึ่ง

การทำความเข้าใจตัวตนของผู้สูงอายุจึงต้องพิจารณาบริบททางสังคมและวัฒนธรรมซึ่งทำให้พบว่าการเป็นผู้สูงอายุในแต่ละวัฒนธรรมมีลักษณะเฉพาะที่ไม่เหมือนกัน ตัวอย่างเช่นในสังคมญี่ปุ่น จะมีวันของเทศกาลกีฬาที่เรียกว่า “ไทอิคุ โนอิ” (taiiku no hi) เป็นวันที่ที่เด็กและผู้สูงอายุจะเข้ามาร่วมกิจกรรมแข่งกีฬาที่สร้างความสัมพันธ์ระหว่างวัย เช่นกีฬาที่ชื่อว่าหน่วยพิทักษ์ หรือ “มิมาโมริไต” (mimamoritai) เด็กจะวิ่งร่วมกับผู้สูงอายุ ซึ่งสะท้อนว่าเด็กๆ ต้องช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุ และเป็นระบบศีลธรรมของการตอบแทนบุญคุณที่ผู้น้อยต้องช่วยเหลือผู้ใหญ่ ในการศึกษาของ Hashimoto (1996) กล่าวว่าในวัฒนธรรมญี่ปุ่น ผู้สูงอายุถูกนิยามว่าเป็นผู้ที่ต้องได้รับการดูแล ญาติพี่น้องและลูกหลานในครอบครัวจะต้องทำหน้าที่ช่วยเหลือเลี้ยงดูผู้สูงอายุ ทั้งนี้ผู้สูงอายุคือผู้ที่มีบทบาทในการเลี้ยงดูลูกหลาน เมื่อถึงวัยชราลูกหลานจึงต้องตอบแทนผู้สูงอายุโดยไม่ทอดทิ้งให้อยู่โดดเดี่ยว อย่างไรก็ตาม ค่านิยมนี้ค่อยๆ ลดความสำคัญลงในปัจจุบัน คนญี่ปุ่นรุ่นใหม่คิดว่าผู้สูงอายุคือภาระที่เพิ่มขึ้นในการดำรงชีวิต ในขณะที่ผู้สูงอายุเริ่มคิดว่าไม่ต้องการเป็นภาระให้ลูกหลานและหาทางที่จะแยกตัวเองออกไปอยู่ตามลำพัง

ปัจจุบัน ผู้มีอายุ 65 ปีขึ้นไปใน รัฐบาลญี่ปุ่นจะให้สิทธิเพื่อการคุ้มครองดูแล และได้รับเงินเดือนละ 5,000 เยน ผู้สูงอายุสามารถเลือกรับบริการจากรัฐตามรายการต่าง ๆ ที่เตรียมไว้ เช่น การส่งผู้ดูแลไปเยี่ยมบ้าน และการตรวจสุขภาพ ในทางปฏิบัติ ผู้สูงอายุไม่ต้องการเข้าไป

อยู่ในระบบดูแลของรัฐ พวกเขาต้องการมีชีวิตอิสระและอยู่อาศัยในบ้าน รวมทั้งไม่ต้องการเป็นภาระให้กับลูกหลาน ผู้สูงอายุหลายคนจึงพยายามใช้ชีวิตอยู่ด้วยตัวเองและยอมรับสภาพที่ต้องจากโลกนี้ไปตามลำพัง ผู้สูงอายุบางคนหันมาเข้ากลุ่มชมรมและสมาคมที่มีผู้สูงอายุมำทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อคลายเหงาและช่วยเป็นเพื่อนดูแลกันและกัน จากประเด็นนี้ทำให้เห็นว่าผู้สูงอายุชาวญี่ปุ่นในปัจจุบันคิดว่าการไม่เป็นภาระให้กับลูกหลานคือสิ่งสำคัญ ทำให้ผู้สูงอายุจำนวนมากแสวงหาวิธีที่จะใช้ชีวิตอยู่ด้วยตัวเอง การมีตัวตนของผู้สูงอายุในสังคมญี่ปุ่นซึ่งแสดงออกผ่านการมีชีวิตที่ไม่ต้องพึ่งพาลูกหลาน สะท้อนว่าผู้สูงอายุต้องการอิสระที่จะดูแลตัวเอง การต้องให้ผู้อื่นมาดูแลเสมือนเป็นการไร้อิสรภาพ นอกจากนี้ ผู้สูงอายุชาวญี่ปุ่นยังคิดว่าชีวิตบั้นปลายของพวกเขาจะสัมผัสกับบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว วิทยาญาของบรรพบุรุษจะเฝ้ามองพวกเขาอยู่ (Danelly 2014, 2016)

Danelly (2017) อธิบายว่าชีวิตและตัวตนของผู้สูงอายุในสังคมญี่ปุ่นเชื่อมโยงกับโลกทัศน์ของการมีชีวิตที่เป็นอิสระ และความเชื่อเรื่องวิทยาญาของบรรพบุรุษที่จะคอยปกป้องดูแลให้ผู้สูงอายุมีชีวิตอยู่อย่างสงบสุข โลกทัศน์นี้คือประสบการณ์ทางวัฒนธรรมและเป็นระบบศีลธรรมของการมีชีวิตในช่วงบั้นปลายของชีวิต ดังนั้น คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจึงไม่จำเป็นต้องอาศัยตัวชี้วัดตามมาตรฐานทางวิทยาศาสตร์และการแพทย์เสมอไป ผู้สูงอายุในแต่ละวัฒนธรรมย่อมมีวิธีสร้างคุณค่าและสร้างตัวตนภายใต้ความเชื่อ ประสบการณ์ และโลกทัศน์ที่หลากหลาย สิ่งสำคัญคือ การเข้าไปรับฟังเสียงของผู้สูงอายุที่กำลังแสวงหาหนทางสำหรับการมีชีวิตในแบบที่พวกเขาเลือกเอง

ผู้เขียน

ดร.นฤพนธ์ ต้วงวิเศษ

ผู้จัดการฝ่ายวิจัยและส่งเสริมวิชาการ ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร

เอกสารอ้างอิง

- Black, K. (2008). Health and aging in place: Implications for community practice. *Journal of Community practice*, 16(1), 79–95.
- Burns, V. F., Lavoie, J.P. & Rose, D. (2012). Revisiting the role of neighbourhood change in social exclusion and inclusion of older people. *Journal of Aging Research* 2012.
- Chappell, N. L., Dlott, B. H., Hollander, M. J., Miller, J. A. & McWilliam, C. (2004). Comparative costs of home care and residential care. *The Gerontologist*, 44(3), 389–400.
- Clarity. (2007). Attitudes of seniors and baby boomers on aging in place. http://americareinfo.com/site/wpcontent/uploads/2009/09/Clarity_Aging_in_Place_2007.pdf. A
- Cutchin, M. P. (2003). The process of mediated aging-in-place: A theoretically and empirically based model. *Journal of Social Sciences & Medicine*, 57, 1077–90.

- Danely, J. (2014). *Aging and loss: Mourning and maturity in contemporary Japan*. New Brunswick, NJ: Rutgers University Press.
- Danely, J. (2016). Hope in an ageing Japan: Transience and transcendence. *Contemporary Japan*, 28 (1), 13-31.
- Danely, J. (2017). Aging and Subjectivity: Ethnography, Experience and Cultural Context. In Tannistha Samanta (Ed.). *Cross-Cultural and Cross-Disciplinary Perspectives in Social Gerontology*, (pp.69-83). Singapore: Springer.
- Davey, J., Joux, V. D., Nana, G., & Arcus, M. (2004). *Accommodation options for older people in Aotearoa/New Zealand*. Wellington, New Zealand: NZ Institute for Research on Ageing/Business & Economic Research Ltd, for Centre for Housing Research Aotearoa/New Zealand.
- Doty, P. (2010). The evolving balance of formal and informal, institutional and non-institutional long-term care for older Americans: A thirty-year perspective. *Public Policy & Aging Report*, 20(1), 3-9.
- Dyck, I., Kontos, P., Angus, J. & McKeever, P. (2005). The home as a site for long-term care: meanings and management of bodies and spaces. *Health & Place*, 11, 173-85.
- Freedman, V. A., Martin, L.G. & Schoeni, R. F. (2002). Recent trends in disability and functioning among older adults in the United States: A systematic review. *Journal of the American Medical Association*, 288(24), 3137-46.
- Gilleard, C., Hyde, M. & Higgs, P. (2007). The impact of age, place, aging in place and attachment to place on the well being of the over 50s in England. *Research on Aging*, 29(6), 590-605.
- Gitlin, L. N. (2003). Conducting research on home environments: Lessons learned and new directions. *The Gerontologist*, 43(5), 628-37.
- Golant, S. M. (2011). The changing residential environments of older people. In: Robert H. Binstock & Linda K. George (Eds.), *Handbook of aging and the social sciences*. (pp. 207-20) .Burlington MA: Elseiver Academic Press.
- Hashimoto, A. (1996). *The gift of generations: Japanese and American perspectives on aging and the social contract*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Lamb, S. (2014). Permanent personhood or meaningful decline? Toward a critical anthropology of successful aging. *Journal of Aging Studies*, 29, 41-52.
- Iecovich, E. (2014). Aging in place: From theory to practice. *Anthropological Notebooks*, 20 (1), 21-33.
- Leibing, A. 2014. Heterotopia and illness: Older women and hypertension in a Brazilian favela. *Anthropology & Aging Quarterly*, 34(4), 225-237.
- Lynch, C., & Danely, J. (Eds.). (2013). *Transitions and transformations: Cultural perspectives on aging and the life course*. Oxford: Berghahn Books.
- Mahoney, D. F. (2011). An evidence-based adoption of technology model for remote monitoring of elders' daily activities. *Ageing International*, 36(1), 66-81.

- Martin, P., Kelly, N., Kahana, B., Kahana, E., Willcox, B. J., Willcox, D. C., & Poon, L. W. (2015). Defining successful aging: a tangible or elusive concept? *The Gerontologist*, 55(1),14-25.
- Noelker, L. S. & Bass, D. M. (1989). Home care for elderly persons: Linkages between formal and informal caregivers. *Journal of Gerontology: Social Sciences*, 44(2), S63-70.
- Phillipson, C. (2007). The 'elected' and the 'excluded': Sociological perspectives on the experience of place and community in old age. *Ageing & Society*, 27, 321-342.
- Rantz, M. J., Marek, K.D., Aud, M.A., Johnson, R. A., Otto, D. & Porter, R. (2005). Tiger place: A new future of older adults. *Journal of Nursing Care Quality*, 20, 1-4.
- Robbins, J. (2013). Beyond the suffering subject: toward an anthropology of the good. *Journal of the Royal Anthropological Institute*, 19(3), 447-462.
- Suzuki, N. (2013). Preface. In N. Suzuki, (Ed.), *The anthropology of aging and well-being: Searching for the space and time to cultivate life together*, *Senri Ethnological Studies 80*. (pp.i-ix). Osaka: National Museum of Ethnology.
- Twigg, J., & Martin, W. (2014). The Challenge of Cultural Gerontology. *The Gerontologist*, 55(3) doi:10.1093/geront/gnu061
- United Nations Population Fund. (2012). *Ageing in the Twenty-First Century: A Celebration and A Challenge*. New York: United Nations Population Fund.
- Vincent, J. A., Phillipson, C., & Downs, M. (2006). *The futures of old age*. Thousand Oaks: SAGE Publications Ltd.